

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบครอบครัวและการเจริญพันธุ์
ในเขตชนบท ประเทศไทย

ม.ร.ว.ศิริมา วรวรรณ

005024

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศาสตรบัณฑิต

แผนกวิชาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2514

The Study of the Relationship Between Types
of Family and Fertility in Rural Thailand

M.R.Sirima Voravan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements

for The Degree of Master of Arts (Sociology)

Department of Social Studies

Graduate School

Chulalongkorn University

1971

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

11.22 ๒๕๖๓

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

กรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
..... กรรมการ
..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบครอบครัวกับการเจริญพันธุ์ ในเขตชนบท ประเทศไทย

ชื่อ ม.ร.ว.ศิริมา วรวรรณ แผนกวิชาสังคม

ปีการศึกษา 2513

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างแบบของครอบครัวกับการเจริญพันธุ์ในเขตชนบท ประเทศไทย โดยมีข้อสมมติฐานว่า

"แบบของครอบครัวในเขตชนบทของประเทศไทย ซึ่งประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพในทางเกษตรกรรม มีส่วนสัมพันธ์กับการเจริญพันธุ์"

ข้อมูลในการศึกษานี้ได้จากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและประชากรในเขตชนบท ประเทศไทย ปี 2512 ซึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างขนาด 1 ต่อ 2,000 ได้ทำการศึกษาลักษณะทั่วไปทางสังคม และวัฒนธรรมและประชากร เพื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างแบบของครอบครัวกับการเจริญพันธุ์ โดยใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาปรากฏว่า ครอบครัวไทยอยู่ในลักษณะที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลง โดยมีลักษณะเป็นวงจรรอบอย่างหนึ่ง โดยมีอายุเป็นทวีประอบที่สำคัญ กล่าวคือ เมื่อเริ่มทำการสมรสนั้นคู่สมรสจะยังคงอาศัยอยู่ในครอบครัวเดิมชั่วระยะเวลาหนึ่ง อาจด้วยความจำเป็นทางเศรษฐกิจเพราะยังมีฐานะไม่ดีพอที่จะแยกออกไปตั้งครอบครัวของตนเอง หรือยังมีภาระที่จะต้องดูแลบิดามารดาสูงอายุ และต่อไปก็เป็นผู้รับมรดกให้ครอบครัวในบ้านนั้น และเมื่อถึงคราวที่รุ่นบุตรทำการสมรสก็จะมีสภาพเช่นเดียวกันนี้อีก ส่วนใหญ่ของครัวเรือนตัวอย่างอยู่ในเขตชนบท สตรีที่สมรสแล้วในวัยต่ำ ๆ ยังอาศัยอยู่ในครอบครัวขยาย ขนาดครัวเรือนทั้งในครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย โดยเฉลี่ยมีอยู่ 2 ห้อง สภาพแวดล้อมจึงค่อนข้างจะแออัด ส่วนใหญ่สตรีจะทำการเลือกคู่สมรสด้วยตนเอง และอยากให้บุตรชายหญิงได้เลือกคู่ด้วยตนเองด้วย ในขณะที่เด็กก็อย่างให้บุตรแยกไปมีครอบครัวของตนเอง เพื่อจะได้พ้นจากภาระ สามีภรรยาพร้อมมือกันในการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาภายในครอบครัว

ระดับการศึกษาของคุณสมรสไม่ได้เป็นสิ่งสำคัญในการก่อกำเนิดของครอบครัว

สตรีที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวที่ทำการสมรสโดยบิดามารดาเป็นผู้เลือก
 คุให้เป็นผู้ที่มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยสูง ส่วนในครอบครัวขยายกลับน้อย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ
 คุณสมรสในครอบครัวเดียวมีโอกาสใช้เวลาฉันท์สามีภรรยา มากกว่าคุณสมรสในครอบครัวขยาย
 ซึ่งมีสมาชิกอยู่กันมากเกินไป ขนาดครอบครัวเดิมของสามีไม่มีผลต่อครอบครัวปัจจุบัน สตรี
 ส่วนใหญ่มีความต้องการจำนวนบุตรในอุดมคติตรงกับสภาพที่เป็นจริง อายุเมื่อแรกสมรสของ
 สตรีมีความสำคัญมาก การที่ทำการสมรสตั้งแต่อายุน้อยๆ นั้น คงพึ่งพาอาศัยครอบครัว
 ขยายอยู่มาก จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของครอบครัวขยายต่ำกว่าครอบครัวเดี่ยวทั้งนี้ อาจ
 เนื่องด้วย จากการที่สภาพการดำรงชีวิตในครอบครัวขยายไม่อำนวยโอกาสให้คุณสมรสได้มี
 โอกาสกันอยู่หลับนอนกันฉันท์สามีภรรยา ในทางตรงกันข้ามครอบครัวเดี่ยวคุณสมรสมีโอกาส
 มากกว่าจึงน่าจะเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การเจริญพันธุ์ของสตรีในครอบครัวเดี่ยว
 สูงกว่าในครอบครัวขยาย.

Thesis Title :   The Study of the Relationship Between
                          Types of Family and Fertility in Rural
                          Thailand
Name :   M.R.Sirima Voravan Department Social Studies
Academic Year: 1970

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyse the relationship between type of family and fertility in rural Thailand. The hypothesis is:

"The fertility of women in primary Families in agricultural areas higher than that of women in extended families"

The data were collected from the "National Longitudinal Survey of Social Economic and Demographic Change in Thailand," conducted by the Population Institution, Chulalongkorn University, April-May 1969. The sample is a stratified selection of 1:2000 of all households in rural areas, The sample size was 1,118 male heads of households. The method used in collecting data was questionnaires. Interviews were conducted in 1,476 ever - married - women From 15 years of age and over.

The study found that:

Family type is in process of changing. New married couples remain in the previous family for a while. After they can save more money or their economic status improves, they move to their own house. When their children marry, they move in with their couples in to the family. But some of them remained in the family because they take care of their old parents. And also, when their

children get married they have to stay with the family as their parents did. Most of ever-married-women chose their own mates and wanted their children to choose their own and let them stay separately after marriage in order to avoid the burdens of taking care of their children as well as for reasons.

Both husbands and wives take part in making decisions on the purchasing of goods, punishment of their children and on the number of children but wives keep the household budget.

Level of education is not an important factor in influencing the type of family.

The average number of children born by ever-married-women in nuclear families where their parents chose their mate for them are high while those in extended family are low. It might be that there is more privacy for couples in nuclear family. There is no influence from the number of children born to the husband's mother to the actual birth. The ideal number of children in extended families is close to the actual number. The age at first marriage is the most important factor that was found in this study. When husbands and wives married in younger age they had to stay in extended family. This contributed to lower births in the extended family than in the nuclear family because of the lack of privacy in a crowded extended family.

คติกรรมประกาศ

การที่ได้มีโอกาสเขียนวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จ ผู้เขียนได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาจาก สถาบันประชากรศาสตร์ ตลอดเวลาที่ศึกษาได้รับความกรุณาแนะนำจาก อาจารย์ในแผนกวิชาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอย่างดียิ่ง อาจารย์ปรีชา แสงสว่าง เป็นผู้กรุณาเลือกหัวข้อที่จะทำการศึกษา ทั้งนี้ได้รับการดูแลเอาใจใส่จาก ศาสตราจารย์ ซิดนีย์ โกลด์สไตน์ แห่งมหาวิทยาลัยบราวน์ สหรัฐอเมริกา อย่างใกล้ชิด ขณะเมื่อท่านมาดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาประจำสถาบันประชากรศาสตร์ ปี พ.ศ. 2511 - 2512 ผู้ที่มีความกรุณาช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเศษฐ์ ประจวบเหมาะ

ขอกราบขอพระคุณต่อทุก ๆ ท่านที่เฝ้ากล่าวนามมาแล้วข้างต้นตลอดจน อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
รายการตารางประกอบ.....	ฅ

บทที่

1	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2	วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล	5
3	- ลักษณะทั่วไปของคู่สมรสและครอบครัว	11
* 4	- ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมของครอบครัว และการเจริญพันธุ์	102
	- แบบครอบครัวกับการเจริญพันธุ์	123
5	สรุปและข้อเสนอแนะ	159
	บรรณานุกรม.....	
	ประวัติการศึกษา.....	

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
๑.ก	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุและแบบครอบครัว	๑๔
๑.ข	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุและแบบครอบครัว	๑๕
๒	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามกลุ่มอายุ ลักษณะของหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ และแบบของครอบครัว	๑๘
๓	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามกลุ่มอายุ จำนวนห้องในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ และแบบของครอบครัว	๒๔
๔	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามกลุ่มอายุ ลักษณะการเลือกคู่ครองและแบบของครอบครัว	๓๒
๕	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุ ความคิดในเรื่องการเลือกคู่ครองของบุตรชายและแบบของครอบครัว	๓๗
๖	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุ ความคิดในเรื่องการเลือกคู่ครองของบุตรหญิง และแบบของครอบครัว	๔๒
๗	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วที่ได้รับสินสอภในการสมรส จำแนกตามกลุ่มอายุและแบบของครอบครัว	๔๘
๘	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุประกอบกับการบุตรต้องเลื่อนการสมรส เพราะขาดปัจจัยและแบบของครอบครัว	๕๑
๙	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุ ความคิดในเรื่องการเลือกที่อยู่อาศัยภายหลังการแต่งงานของบุตรชาย และแบบของครอบครัว	๕๕
๑๐	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุ ความคิดในเรื่องการเลือกที่อยู่อาศัยภายหลังการแต่งงานของบุตรหญิง และแบบของครอบครัว	๖๐
๑๑	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุ ผู้มีสิทธิในการตัดสินใจซื้อของสำคัญในหมู่บ้านและแบบของครอบครัว	๖๕

๑๒	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุ ผู้มีสิทธิในการ ลงโทษบุตร เมื่อทำผิดและแบบของครอบครัว	๗๔
๑๓	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุ ผู้มีสิทธิลงโทษ บุตร เมื่อทำผิด และแบบของครอบครัว	๗๕
๑๔	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุ ผู้มีสิทธิในการ ตัดสินใจเกี่ยวกับจำนวนบุตร และแบบของครอบครัว	๘๔
๑๕	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุ ระดับการศึกษา และแบบของครอบครัว	๕๐
๑๖	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้วจำแนกตามกลุ่มอายุ ระดับการศึกษา ของสามี และแบบของครอบครัว	๕๕
๑๗	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว ที่ประกอบอาชีพนอกบ้านภายหลัง จากการสมรสและแบบของครอบครัว	๑๐๑
๑๘	จำนวนทารกคลอดรอดชีวิตโดยเฉลี่ย จำแนกตามกลุ่มอายุ ลักษณะการ ของการเลือกครองของสตรีที่สมรสแล้ว และแบบของครอบครัว	๑๐๔
๑๙	จำนวนทารกคลอดรอดชีวิตโดยเฉลี่ยของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตาม กลุ่มอาชีพ จำนวนทารกคลอดรอดชีวิตของมารดาหัวหน้าครัวเรือนชาย และแผนของครอบครัว	๑๑๐
๒๐	จำนวนทารกคลอดรอดชีวิตโดยเฉลี่ยจำแนกตามกลุ่มอายุมารดา ผู้มีสิทธิ ในการตัดสินใจเกี่ยวกับจำนวนบุตรและแบบของครอบครัว	๑๑๒
๒๑	จำนวนทารกคลอดรอดชีวิตโดยเฉลี่ยจำแนกตามกลุ่มอายุ ที่ประกอบอาชีพ นอกบ้านภายหลังจากการสมรสและแบบของครอบครัว	๑๒๒
๒๒	จำนวนบุตรในอุดมคติโดยเฉลี่ยของสตรีที่สมรสแล้ว ตามกลุ่มอายุ จำนวนทารกคลอดรอดชีวิตของสตรีที่สมรสแล้วและแบบของครอบครัว	๑๒๕

ตารางที่

หน้า

๒๓.ก	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามกลุ่มอายุ อายุเมื่อแรกสมรส และแบบของครอบครัว	๑๒๗
๒๓.ข	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามกลุ่มอายุ อายุเมื่อแรกสมรส และแบบของครอบครัว	๑๓๕
๒๔	จำนวนทารกคลอดรอดชีวิตโดยเฉลี่ยของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามกลุ่มอายุ อายุเมื่อแรกสมรส และแบบของครอบครัว	๑๔๔
๒๕	อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสแล้ว จำแนกตามกลุ่มอายุ จำนวนทารกคลอดรอดชีวิตและแบบของครอบครัว	๑๕๔